

ЛІТЕРАТУРА

1. Богданович М.В. Методика викладання математики в початкових класах: [навч. посібник] / М.В. Богданович, М.В. Козак, Я.А. Король. – [2-е вид., перероб. і доп.]. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2001. – 368 с.
2. Державний стандарт початкової загальної освіти. // Початкова школа. – 2011. – № 7. – С. 1-18.
3. Нечволод Л.І. Сучасний словник іншомовних слів / Л.І. Нечволод. – Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2007. – 768 с.
4. Програма для середньої загальноосвітньої школи : 1–4 класи / [відп. за вип.: Л.Ф. Щербакова, Г.Ф. Древаль]. – К. : Початкова школа. – 2006. – 432 с. – С. 161-186.
5. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи : підручник [для студентів педагогічних факультетів] / О.Я. Савченко. – К.: Абрис, 1997. – 416 с.
6. Стойлова Л.П. Основы начального курса математики : [учеб. пособие для учащихся пед. уч-щ по спец. № 2001 «Преподавание в начальных классах общеобразовательной школы»]/ Л.П. Стойлова, А.М. Пышкало. – М. : Просвещение, 1988. – 320 с., ил.

УДК 371.133+378.14 (045)

РОЛЬ І МІСЦЕ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Огородник Л.М.

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

РОЛЬ І МІСЦЕ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Огородник Л.М.

У статті розкрито зміст понять «практична підготовка», «практика»; визначено місце та роль практичної підготовки у становленні майбутніх педагогів. Проаналізовано основні форми організації практичної підготовки студентів.

Ключові слова: практична підготовка, практика, форми практичної підготовки.

РОЛЬ И МЕСТО ПРАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ ПРИ СТАНОВЛЕНИИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ

Огородник Л.Н.

В статье раскрыто содержание понятий «практическая подготовка», «практика»; определены место и роль при становлении будущих педагогов. Проанализированы основные формы организации практической подготовки студентов.

Ключевые слова: практическая подготовка, практика, формы практической подготовки.

ROLE AND PLACE OF PRACTICAL TRAINING IN FUTURE TEACHERS DEVELOPMENT

Ogorodnyk L.M.

The meaning of the essence «Professional training», «practice» has been revealed. Place and the role of future teachers practical training organization have been defined in the article. Main forms of future teachers practical training organization have been given.

Keywords: practical training, practice, forms of practical training.

Постановка проблеми, її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Соціально-економічні перетворення в Україні породжують в освіті ситуацію, коли змінюється її організаційна структура, з'являються нові типи навчальних закладів. Тому посилюється увага до проблеми підготовки педагогічних кадрів якісно нового рівня, які вміють не лише йти в ногу з часом, але й випереджувати його, розвивати себе як суб'єкта професійної діяльності. У зв'язку з цим, важливого значення набуває педагогічний пошук нетрадиційної моделі професійної підготовки майбутніх учителів, які здатні здійснювати інноваційні процеси, вести дослідницьку роботу, навчати і виховувати різних за своїми індивідуальними відмінностями дітей. Таку професійну підготовку можна забезпечити в умовах ступеневої освіти, особливу увагу

звернувши на необхідність удосконалення рівня науково-теоретичної та практичної підготовки і підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня педагогічних кадрів.

У професійній підготовці майбутнього педагога педагогічна практика посідає особливе місце. Вона інтегрує теоретичну і практичну підготовку фахівців, підвищує якість їх навчання та є передумовою успішного формування професійно-педагогічних умінь і навичок. Тому виникає необхідність визначити її роль і місце педагогічної практики у становленні майбутніх учителів з тим, щоб змінити підходи до її організації та змісту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Питання практичної підготовки майбутніх учителів знаходять місце у наукових дослідженнях О.О. Абдуліної, Е.А. Гришина, Н.Д. Демидчук, Г.М. Коджаспірової, М.М. Козія, О.А. Лавріненко, В.К. Розова, В.О. Сластьоніна, Л.О. Хомич та ін. Проблеми педагогічної практики в умовах ступеневої освіти досліджуються у працях С.Ю. Балбенко, С.П. Власенко, М.М. Дарманського, Н.В. Казакової, М.М. Козія, Л.А. Машкіної, Л.О. Хомич та ін.

Виокремлення мети статті. Метою цієї статті є визначення ролі, місця та особливостей практичної підготовки майбутніх педагогів в умовах ступеневої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Практична підготовка в галузі професійної освіти виступає з одного боку як складова професійної освіти, а з другого – практичної. Розглядаючи загальну сторону аспекту термінологічного апарату, зазначимо, що практична підготовка фахівців започатковується в процесі теоретичного навчання, коли проводяться лабораторно-практичні заняття, вирішуються завдання певного виробничого змісту. Традиційно в професійній педагогіці термін «практична підготовка» використовується для визначення характеру навчання, як складової частини професійної освіти, що відображає закономірності, зміст, методи і форми організації процесу формування умінь і навичок, спрямований на розвиток здатності студентів до кваліфікаційної виробничої праці за обраною спеціальністю [1, с. 198]. Отже, практична підготовка разом з теоретичною формує провідну складову всієї професійної освіти.

У підготовці майбутніх педагогів практична підготовка має велике психологічне значення, зокрема відбувається чергування розумової праці з фізичною діяльністю, що сприяє покращенню кровообігу, удосконалює м'язову систему, підвищує розумову працездатність; виробляє позитивне ставлення до праці; під час роботи відбувається тренування різних аналізаторів, їх розвиток; практика стає критерієм засвоєння знань, перевірки їх якості і кількості; має місце удосконалення професійної уваги. У психологічній науці усталеною є думка про те, що активність людської свідомості та пізнання зумовлені їхнім зв'язком з практичною діяльністю. Активність пізнавального суб'єкта зумовлена його практичним ставленням до дійсності. Отже, пізнання і практика, як один із послідовних етапів практичної підготовки, тісно взаємопов'язані і є органічним поєднанням двох сторін єдиного процесу, тому що пізнавальна діяльність неможлива без активної взаємодії між суб'єктом та об'єктом.

Теоретичний аналіз філософської літератури (В.П. Андрущенко, Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, С.Я. Свірський та ін.) дозволив з'ясувати, що практика, як філософська категорія, означає предметно-перетворюючу діяльність людей, спрямовуючи, насамперед, на задоволення їхніх матеріальних та духовних потреб [4, с.188]. Практика – це чуттєво-предметна діяльність окремої людини і досвід всього людства у його історичному розвитку. Практична діяльність за своїм змістом і за способом здійснення завжди має суспільний характер. У широкому розумінні практика поєднує всі види чуттєво-предметної діяльності людини: виробничу, художню, адміністративну, технічну, спортивну, педагогічну тощо. Таким чином, практика – багатогранна за змістом, складна і цілісна система, що включає такі компоненти, як мета, потреба, мотив, предмет, на який спрямована діяльність, засоби досягнення мети, результат діяльності.

Г.С. Цехмістрова, Н.А. Фоменко визначають, що взаємозв'язок пізнання і практики різноманітний і зумовлюється такими факторами:

а) у практичній діяльності народжуються пізнавальні стосунки, що є основою практики і забезпечують її розвиток;

б) практика – це основа кожного пізнавального акту, розкриття законів і закономірностей природи і суспільства;

в) практика виступає рушійною силою пізнання, що дає необхідний фактичний матеріал, який підлягає узагальненню і теоретичній обробці;

г) практика є сферою застосування знань, і у тому розумінні вона – кінцева мета пізнання [5, с. 170].

Також відзначимо, що істинний зміст поняття «практика» розкривається згідно з поняттям «теорія». Теорія і практика – філософські категорії для позначення духовної та матеріальної сторін єдиного суспільно-історичного процесу. Отже, теорія і практика діалектично взаємопов'язані і складають єдність протилежностей. Крім того, у нерозривній єдності теорії і практики пріоритетна роль належить практиці. Теорія виникає у результаті практичних потреб. Відображуючи та узагальнюючи огляд минулого, теорія зосереджує і спрямовує зусилля на головному, допомагає знайти необхідні дійові та ефективні засоби досягнення практичних цілей, теорія і практика у навчанні – це дві органічно пов'язані сторони єдиного процесу пізнання.

Практика студентів є обов'язковим компонентом процесу підготовки фахівців у вищих навчальних закладах і проводиться у відповідним чином оснащених базах практики навчальних закладів. Згідно з навчальними планами вищих закладів терміни фахової практики становлять 20-25% всього навчального часу. Організація практичної підготовки студентів регламентується Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів [3, с.139-153]. Відповідальність за організацію і здійснення практичної підготовки студентів покладено безпосередньо на керівників навчальних закладів. Навчально-методичне керівництво і виконання програм практики забезпечують провідні кафедри. Загальну організацію практики студентів і контроль за її проведенням здійснює керівник практики, викладач кафедри. До керівництва практикою залучають також досвідчених спеціалістів, які працюють в закладі, де проходить практика.

У вищих навчальних закладах студенти проходять навчальну, навчально-виробничу і виробничу практику. Навчальна практика має своєю метою поглибити і закріпити теоретичні знання студентів, виробити навички практичної і дослідницької роботи, ознайомити із сучасним обладнанням. Форми проведення навчальної практики можуть

бути різними: спостереження, самостійне вивчення досвіду роботи, активна пробна практика [2, с. 17-20].

Навчально-виробнича практика має своїм завданням ознайомити студента з майбутньою спеціальністю, дає змогу глибше проникнути в зміст і технологію професійної діяльності педагога, сформувати професійні уміння та ін. Діяльність студента під час навчально-виробничої практики близька до реального професійного мікро-середовища, сприяє розширенню простору його соціальної взаємодії з навколишнім світом. Педагогічна цінність навчально-виробничої практики студентів полягає в багатогранному впливі на розвиток творчих здібностей особистості, її професійний розвиток, індивідуальні можливості, формування досвіду, мобільність у здійсненні різних видів діяльності. Цей вид практики дозволяє виявити рівень та якість їхніх професійних знань, умінь і навичок.

Узагальнення досвіду дає можливість представити досить чітку систему роботи. Виробничу практику проходять студенти старших курсів, де виконують за спеціальністю весь цикл основних робіт, перебуваючи на робочих місцях. Під час переддипломної практики студенти здійснюють подальшу роботу над дипломним дослідженням і готують необхідні матеріали. По закінченню виробничої практики студенти складають і здають звіти про виконання програми практики. Після чого практикант складає залік у формі захисту в комісії у вищому навчальному закладі. Усі практики розпочинаються настановчими конференціями, на яких відповідальний за практику викладач роз'яснює студентам завдання практики, графік її проведення, розподіл за ними груп студентів і закріплення консультантів-представників кафедр і виробництва. Завершується виробнича практика також конференцією, на якій студенти обмінюються досвідом. Керівники практики, представники кафедр і виробництва вказують на шляхи вдосконалення її проходження та професійної підготовки студентів.

Висновки. Практична підготовка студентів є невід'ємною складовою навчально-виховного процесу та тісно пов'язана з теоретичною. В умовах ступеневої освіти послідовно підвищується роль практики, яка спрямована на формування у майбутніх фахівців професійної компетенції. Під час педагогічної практики студентам доводиться

розв'язувати різнопланові завдання та знаходити оптимальні шляхи їх вирішення. Це інтенсивна самоосвітня і самовиховна робота майбутніх педагогів, перевірка їхньої готовності до адаптації в умовах реальної дійсності. Подальшої уваги потребують дослідження проблем: організації педагогічної практики майбутніх учителів в умовах ступеневої підготовки, поетапного проведення різних видів практики на принципах наступності, інтеграції з навчальним процесом у навчальному закладі, поступового ускладнення її завдань, змісту, форм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Устимович. К.: Либідь, 1997. – 268 с.
2. Машкіна Л.А. Організаційно-методичні засади проведення педагогічної практики в процесі ступеневої підготовки фахівців зі спеціальності «Дошкільне виховання» / Машкіна Л.А. // Дошкільна освіта. – 2004. – № 3 (5). – С. 17-20.
3. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів освіти України: Наказ Міністерства освіти України від 8 квітня 1999 р. № 93 // Збірник законодавчих та нормативних актів про освіту. Випуск 1. – К., 1994. – С. 139-153.
4. Філософія: навч. посіб. [Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін. / за ред. І. Ф. Надольного] – К. : Вікар, 2001. – 457 с.
5. Цехмістрова Г.С. Управління в освіті та педагогічна діагностика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] Цехмістрова Г.С., Фоменко Н.А., – К. : Слово, 2005. – 280 с.